

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/51/2020
Identifikačné číslo spisu: 4018200718
Dátum vydania rozhodnutia: 21.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4018200718.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: H. E. J., narodený XX. R. XXXX, bytom v L., XX. H. Č.. XXXX/XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej zo 04. septembra 2018, Číslo: 54448-3/2018-BA, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 07. októbra 2019, č.k. 23Sa/88/2018-113, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 07. októbra 2019, č.k. 23Sa/88/2018-113 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej zo 04. septembra 2018, Číslo: 54448-3/2018-BA z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalobca m á n á r o k na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde voči žalovanej v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 07. októbra 2019, č.k. 23Sa/88/2018-113 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej zo 04. septembra 2018, Číslo: 54448-3/2018-BA, ktorým táto podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) odvolanie žalobcu zamietla a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nové Zámky z 02. mája 2018, Číslo: 700-1410383218-GC04/18. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 178 ods. 1 písm. a/, bod deviaty a § 240 zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi predpísala za obdobie január 2009, február 2009, marec 2009, apríl 2009, máj 2009, jún 2009, júl 2009, august 2009, september 2009, október 2009, november 2009, december 2009, január 2010, február 2010, marec 2010, apríl 2010, máj 2010, jún 2010 penále v sume 163,67 eur, vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné

dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity, vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách § 3 písm. a/, § 5 písm. c/, § 141 ods. 1, § 142 ods. 1, § 143 ods. 1, § 240 ods. 1,2 a § 293bl zákona č. 461/2003 Z.z., postupom v zmysle relevantnej právnej úpravy ustanovenej v SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

3. Krajský súd námietku žalobcu, podľa ktorej mu nemalo byť predpísané penále za obdobie apríl 2010, máj 2010 a jún 2010 z dôvodu, že mu bolo umožnené zaplatiť poistné za tieto obdobia v splátkach, vyhodnotil ako nedôvodnú, pretože o povolení splátok rozhoduje žalovaný správny orgán rozhodnutím o povolení splátok dlžných súm a ich splatnosti, ktoré v danej veci vydané nebolo.

4. Rovnako ako nedôvodnú vyhodnotil námietku, podľa ktorej sa na žalobcu malo vzťahovať, najmä čo do posudzovania obdobia január 2009 až september 2009, ustanovenie § 293bl zákona č. 461/2003 Z.z. (generálny pardon), keďže dlžné poistné za obdobie január 2009 až september 2009 zaplatil najneskôr do 30. apríla 2010, tak ako to predpokladá uvedené ustanovenie zákona. V tejto súvislosti krajský súd uvádzal, že úlohou súdu v podmienkach materiálneho právneho štátu je nájsť také riešenie, ktoré je v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, preto súd musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a právna aplikácia musí smerovať spravodlivému výsledku. Právna istota ako jeden z princípov materiálneho právneho štátu je konkretizovaná v čiastkových princípoch, ktoré spočívajú v predvídateľnosti konania štátnych orgánov, jasnom a určitom formulovaní zákonov, ako i základe retroaktivity. V prípade nejasného neurčitého formulovania právnych noriem je z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou garantovaných základných práv a slobôd nevyhnutné, aby všeobecné súdy interpretovali a aplikovali právnu normu ústavne konformným výkladom. Predmetné ustanovenie § 293dl (po správosti „§293bl“; pozn.) bolo do zákona č. 461/2003 Z.z. zavedené novelou č. 572/2009 Z.z. a od 01. januára 2010 sa stalo súčasťou platného právneho poriadku, pričom vytvára rámec pre poskytnutie, tzv. „generálneho pardonu“. Z citovaného ustanovenia jednoznačne vyplývajú dve podmienky, jednak, že penále sa viaže na dlžné sumy poistného a dlžné sumy príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za obdobie pred 01. januárom 2010 a jednak, že toto dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ku ktorým sa vzťahuje penále, musí byť zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010. Text ustanovenia považoval krajský súd za jednoznačný, jasný, nevyvolávajúci žiadne pochybnosti, pričom účelom nepochybne bolo motivovať dlžníkov k dobrovoľnému zaplateniu dlhov voči sociálnej poisťovni do 30. apríla 2010 s tým, že im nebude predpísané alebo im bude odpustená povinnosť zaplatiť penále a zároveň tým odbremeniť sociálnu poisťovňu od vymáhania. V preskúmanej veci žalobca poistné za obdobie október 2009 až december 2009 uhradil oneskorene až po apríli 2010, a tieto oneskorené platby odôvodňujú predpísanie penále za oneskorenú úhradu, a preto sa na ne nemôže vzťahovať ustanovenie § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. Dodal, že kontrolovaným obdobím sa rozumie celé obdobie poistenia a nie jednotlivé mesiace s tým, že v tomto konkrétnom prípade kontrolované obdobie bolo od januára 2009 do júna 2010.

5. Vzhľadom na vyššie uvedené, krajský súd postupom podľa § 190 SSP žalobu ako nedôvodnú zamietol.

6. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 168 SSP tak, že úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal, keďže jej žiadne trovy nevznikli.

II.

7. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

8. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP) a tiež, že

rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

9. Konkrétne namietal, že krajský súd opomenul vysporiadať sa s ďalšími námietkami zásadného charakteru, ktoré boli žalobcom vznesené a tiež, že súd rozhodol bez toho, aby sa žalobca na vytýčenom pojednávaní (ktorého termín bol súdom posunutý o jeden týždeň, a z ktorého sa v dostatočnom odstupe písomne ospravedlnil z dôvodu pracovnej cesty v zahraničí, pričom sa chcel ďalšieho pojednávania zúčastniť) mohol zmeniť dôvody a rozsah žaloby a uviesť skutočnosti majúce podstatný význam na žalovanou realizovaný výpočet predpisu penále. Namietal, že krajský súd neoznámil termín vynesenia rozsudku.

10. S odkazom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2017, sp. zn. 7Sžso/7/2016 uviedol, že vzhľadom na to, že poisťné za obdobia január 2009 až september 2009 zaplatil do 30. apríla 2010, penále za tieto obdobia nemalo byť predpísané, a teda na žalobcu sa mal vzťahovať generálny pardon. Tiež uviedol, že v roku 2009 mal podaný odklad na podanie daňového priznania do 31. augusta 2009, z čoho vyplýva, že nebol povinný platiť poisťné od 01. júla daného roku, ale až od 01. októbra, tak ako to predpokladá § 21 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. Namietal porušenie princípu právnej istoty, keď Sociálna poisťovňa vydala rozhodnutia až po 9 a pol roku po splatnosti poistenia, ďalej, že krajský súd neumožnil žalobcovi rozšíriť dôvody svojej žaloby o námietku premlčania, v čase, keď žalovaná vydala rozhodnutie, mal žalobca preplatok vo výške 9,27 eur a nie 8,81 eur, ako uvádza žalovaná, dohodu o splátkach osobne konzultoval s pracovníčkou pobočky a bola vo výške 290 eur, ktorú vo forme jednej splátky do 20. decembra 2010. Odkázal na § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého na povolené sumy splátok dlžných súm sa ustanovenie o predpísaní penále nepoužije, pričom v tomto ustanovení nie je uvedená žiadna podmienka a aplikuje sa na všetky dohody o splátkach, ktoré vzniknú medzi sociálnou poisťovňou a druhou stranou, ktoré by mali mať vplyv na predpísanie penále. Následne potvrdil, že penále za obdobie október 2009 až marec 2010 bolo predpísané oprávnene. Ďalej uviedol, že kontrolované obdobie nemožno chápať ako jeden celok, každý mesiac je samostatná jednotka a na každý mesiac sa vzťahujú aj rozličné lehoty. Tiež poukázal na to, že Sociálna poisťovňa nie je povinná predpísať penále, keďže táto povinnosť z ustanovenia § 226 zákona č. 461/2003 Z.z. upravujúceho jej povinnosti tam uvedená nie je. Sociálna poisťovňa predpíše penále, ale jej povinnosťou to nie je. V závere žalobca namietal nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu, jeho arbitrárnosť, a teda rozpor s § 139 SSP.

11. Záverom navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

12. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 18. februára 2020.

13. V plnom rozsahu sa stotožnila s rozsudkom krajského súdu a závermi z neho plynúcimi s tým, že poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky potvrdzujúce závery žalovanej, že nepredpísanie / odpustenie povinnosti platiť penále prichádza do úvahy iba vtedy, keď povinný subjekt celé dlžné poisťné a príspevky zaplatí najneskôr do 30. apríla 2010; to znamená, že k 30. aprílu 2010 už voči Sociálnej poisťovni nebude mať žiaden peňažný záväzok (sp. zn. 2Sžso/87/2016, sp. zn. 10Sžso/46/2016 a sp. zn. 7Sžso/29/2013). Pri úhrade poisťného na sociálne poistenie z 31. mája 2010 žalobca uviedol špecifický symbol „1011122009“ a vzhľadom na to, že špecifický symbol podľa § 142 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z.z. pozostáva z číselného označenia príslušného kalendárneho mesiaca a kalendárneho roka, potom bol správny postup, keď poisťné na sociálne poistenie bolo zaevidované na mesiac október 2009 až december 2009. Ďalej uvádzala, že zákon č. 461/2003 Z.z. neustanovuje lehotu, v ktorej má byť predpísané penále za porušenie odvodových povinností a odkázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžsk/111/2018. K vznesenej námietke premlčania uviedla, že na premlčanie sa neprihliada z úradnej povinnosti. Podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. sa právo predpísať poisťné premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti s tým, že podľa § 241 ods. 1 tohto zákona ustanovenie § 147 ods. 1 platí aj na penále. Desaťročná premlčacia lehota predpísať

penále za obdobie január 2009 až jún 2010 neuplynula. K preplatku na poistnom uviedla, že žalobca dňa 16. februára 2018 dodatočne doplatil poistné na dôchodkové poistenie za obdobie sústavnej prípravy na povolanie štúdiom na strednej škole v sume 930,00 eur, pričom mal správne uhradiť len sumu 921,19 eur. Rozdiel na poistnom vznikol v sume 8,81 eur, uvedené poistné bolo započítané na penále predpísané napadnutým rozhodnutím dňa 05. novembra 2018, teda až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci predpísania penále. Dňa 08. októbra 2018 žalobca uhradil vo veci predpísania penále sumu 9,71 eur, rovnakým spôsobom dňa 15. októbra 2018 uhradil sumu 11,19 eur, dňa 17. septembra 2018 sumu 24,86 eur, dňa 26. septembra 2018 sumu 5,00 eur, spolu teda žalobca uhradil pohľadávku na penále v sume 59,57 eur, rozdiel medzi pohľadávkou na penále a jej úhradou zo strany žalobcu, t.j. sumu 104,10 eur Sociálna poisťovňa vymáhala formou exekúcie vzhľadom na uplynutie lehoty na plnenie, čím sa rozhodnutie stalo vykonateľným. Uzatvorenie dohody o zaplatení dlžnej sumy poistného v splátkach žalovaná nerozporovala, uvedenou listinou však nebolo rozhodnuté podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod desiaty zákona č. 461/2003 Z.z. Navyše podľa § 146 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. by musela byť dlžná suma navýšená o úrok vo výške trojnásobku ročnej základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm. Žalobca tiež nespĺňal jednu z obligatórnych podmienok pre povolenie splátok dlžných súm poistného, a to, že nebol aktívnym odvádzateľom poistného, a teda nebolo by možné ani posúdiť schopnosť žalobcu plniť si odvodové povinnosti v čase rozhodovania o povolení splátok dlžných súm poistného a jeho žiadosť o splátkový kalendár by musela byť zamietnutá. Z toho dôvodu penále za obdobia apríl 2010 až jún 2010 bolo prepísané oprávnené. Ďalej odkázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/51/2016. K poukazu žalobcu na § 21 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. uviedla, že penále bolo predpísané podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a nie podľa § 21 ods. 2 tohto zákona. Žalobca poistné za obdobia október 2009 až december 2009 uhradil dňa 31. mája 2010 a podľa žalobcom uvedeného špecifického symbolu bola platba zaevidovaná na mesiac október 2009 až december 2009. Poukázala na to, že žalobcovi vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby s následnou odvodovou povinnosťou už od 01. júla 2008, na základe príjmov z podnikania a z inej zárobkovej činnosti, ktoré žalobca dosiahol v roku 2007. Vzhľadom na to, že žalobca mal predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2008, posudzoval sa vznik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia na základe príjmov z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti za rok 2008 od 01. októbra 2009. To však neznamená, že žalobca v období od 01. júla 2009 do 30. septembra 2009 nebol povinný platiť poistné na sociálne poistenie. V období od 01. júla 2009 do 30. septembra 2009 bol žalobca povinný platiť poistné na sociálne poistenie z vymeriavacieho základu, z ktorého platil poistné do 30. júna 2009. Do 30. septembra 2009, ako aj od 01. októbra 2009 bol žalobca povinný platiť poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie z minimálneho vymeriavacieho základu určeného podľa § 138 ods. 10 zákona č. 461/2003 Z.z. Dodala, že predmetom tohto konania je rozhodnutie o predpísaní penále, a nie rozhodnutie o vzniku, respektíve zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia, ani rozhodnutie o predpísaní poistného.

14. Záverom zdôraznila, že penále za sporné obdobia bolo predpísané v súlade so zákonom, § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. ukladá povinnosť predpísať penále, kontrolovaným obdobím je obdobie od januára 2009 do júna 2010 s tým, že penále, ktoré sa viaže na neodvedené poistné je možné vyčísliť len za jednotlivé kalendárne mesiace. Z ustanovenia § 240 ods. 1 menovaného zákona však nemožno vyvodiť záver, že žalovaná je povinná vykonávať kontrolu platenia poistného za každý mesiac jednotlivovo za účelom posúdenia možnosti predpísať penále a len tento jednotlivý mesiac je kontrolovaným obdobím.

15. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

IV.

16. Vyjadrenie žalovanej bolo doručené žalobcovi dňa 21. mája 2020 na vedomie.

V.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP)

preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

18. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

20. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

22. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

23. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej zo 04. septembra 2018, Číslo: 54448-3/2018-BA, ktorým táto podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. odvolanie žalobcu zamietla a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nové Zámky z 02. mája 2018, Číslo: 700-1410383218-GC04/18. Uvedeným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 178 ods. 1 písm. a/, bod deviaty a § 240 zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi predpísala za obdobie január 2009, február 2009, marec 2009, apríl 2009, máj 2009, jún 2009, júl 2009, august 2009, september 2009, október 2009, november 2009, december 2009, január 2010, február 2010, marec 2010, apríl 2010, máj 2010, jún 2010 penále v sume 163,67 eur, vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity, vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti.

24. Podľa § 141 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, fyzická osoba a právnická osoba, ktoré sú povinné platiť poistné, sú povinné poistné odvádzať, ak tento zákon neustanovuje inak.

25. Podľa § 142 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, poistné sa platí na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici za kalendárny mesiac pozadu, ak tento zákon neustanovuje inak.

26. Podľa § 143 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, poistné je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné, ak tento zákon neustanovuje inak.

27. Podľa § 146 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, Sociálna poisťovňa môže na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné povoliť splátky dlžných súm pre platobnú neschopnosť tejto osoby, ak dôvodne možno predpokladať, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude schopná zaplatiť dlžné sumy poistného, a ak je už v čase rozhodovania o povolení splátok týchto dlžných súm schopná plniť odvodové povinnosti.

28. Podľa § 146 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, v rámci povolenia splátok dlžných

súm Sociálna poisťovňa uvedie aj zvýšenie dlžných súm o úroky vo výške diskontnej úrokovej sadzby platnej ku dňu povolenia splátok.

29. Podľa § 146 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, v prípade nedodržania termínu splátky určeného Sociálnou poisťovňou na jednotlivé splátky, zaplacením nižšej sumy jednotlivých splátok, ako určila Sociálna poisťovňa, alebo neplnenia odvodovej povinnosti, stáva sa splatnou celá dlžná suma. Zaplatená suma poistného, pokuty, penále a úroku sa použijú na zápočet pohľadávky Sociálnej poisťovne.

30. Podľa § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, na povolené sumy splátok dlžných súm sa ustanovenie o predpísaní penále nepoužije.

31. Podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.

32. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, 1) ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie 1) za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie 1) do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

33. Podľa § 241 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, na pokuty a na penále platia ustanovenia § 142 ods. 6 a 7, § 143 ods. 3 a § 145 až 147 o poistnom primerane.

34. Podľa § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 572/2009 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť dňom 01. januára 2010, Sociálna poisťovňa nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť predpísané penále, ktoré sa viaže na dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie podľa osobitného predpisu 1) za obdobie pred 1. januárom 2010 zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010.

35. Podľa § 293bl ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 572/2009 Z.z., pôsobnosť podľa odseku 1 patrí vecne príslušnej pobočke, ktorá rozhoduje o uložení penále podľa § 178 ods. 1 písm. a/ deviateho bodu.

36. Podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod deviaty a desiaty zákona č. 461/2003 Z.z. v rozhodnom znení, do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o uložení pokuty a penále, o povolení splátok dlžných súm dávok, poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, 1) pokuty a penále.

37. Krajský súd pristúpil k zamietnutiu žaloby ako nedôvodnej po tom, čo si osvojil záver žalovanej, že nepredpísanie / odpustenie povinnosti platiť penále prichádza do úvahy iba vtedy, keď povinný subjekt celé dlžné poistné a príspevky zaplatí najneskôr do 30. apríla 2010; to znamená, že k 30. aprílu 2010 už voči Sociálnej poisťovni nebude mať žiaden peňažný záväzok. Vzhľadom na to, že žalobca poistné za obdobie október 2009 až december 2009 uhradil oneskorene, t.j. až po apríli 2010, potom tieto oneskorené platby odôvodňujú predpísanie penále za oneskorenú úhradu, a preto aplikácia ustanovenia § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. je vylúčená.

38. S týmto odôvodnením sa najvyšší súd nestotožňuje.

39. Vzhľadom na to, že v predmetnej veci žalobca predpis penále za obdobia október 2009 až marec 2010 nerozporoval (táto skutočnosť vyplýva tak z podanej žaloby, ako aj z kasačnej sťažnosti) spornou zostala otázka riadneho predpisu penále za obdobia január 2009, február 2009, marec 2009, apríl 2009,

máj 2009, jún 2009, júl 2009, august 2009 a september 2009, najmä z pohľadu možného uplatnenia generálneho pardonu podľa § 293bl zákona č. 461/2003 Z.z. a potom obdobia apríl 2010, máj 2010, jún 2010, z pohľadu možného vplyvu žalobcom uzatvorenej dohody o zaplatení dlžnej sumy poistného v splátkach, na predpis penále za uvedené obdobia, najmä čo do možnej aplikácie § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého sa na povolené sumy splátok dlžných súm ustanovenie o predpísaní penále nepoužije.

40. K otázke výkladu ustanovenia § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 572/2009 Z.z. účinného od 01. januára 2010 najvyšší súd uvádza, že problematika právneho inštitútu generálneho pardonu podľa § 293bl zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 572/2009 Z.z. bola predmetom viacerých konaní vedených na tunajšom súde s tým, že rozhodovacia prax nebola jednotná. Jednak bol prezentovaný názor, ktorý zastáva žalovaná a ktorý si osvojil aj krajský súd (pozri napríklad rozsudky najvyššieho súdu z 28. mája 2014, sp. zn. 7Sžo/29/2013, z 31. mája 2017, sp. zn. 10Sžo/46/2016, z 22. novembra 2018, sp. zn. 2Sžo/87/2016), a teda, že nepredpísanie / odpustenie povinnosti platiť penále prichádza do úvahy iba vtedy, keď povinný subjekt celé dlžné poistné a príspevky zaplatí najneskôr do 30. apríla 2010; to znamená, že k 30. aprílu 2010 už voči Sociálnej poisťovni nebude mať žiaden peňažný záväzok a jednak názor presne opačný, t.j., že k odpusteniu penále / nepredpísaniu penále sa nevyžaduje zaplatenie všetkých dlžných súm poistného a príspevkov za celé obdobie poistenia do 30. apríla 2010, nakoľko takáto konštrukcia nemá oporu v predmetnom ustanovení § 293bl menovaného zákona. Tento názor vyplýval z rozsudkov najvyššieho súdu z 25. februára 2015, sp. zn. 9Sžo/54/2013, z 31. mája 2016, sp. zn. 1Sžo/84/2014, z 24. augusta 2016, sp. zn. 10Sžo/53/2015, z 30. marca 2017, sp. zn. 7Sžo/217/2015 (v predmetnom rozsudku sa príslušný senát súdu zaoberal aj rozsudkom sp. zn. 7Sžo/29/2013), z 26. októbra 2017, sp. zn. 7Sžo/2/2016, z 26. októbra 2017, sp. zn. 7Sžo/7/2016, z 11. decembra 2017, sp. zn. 2Sžo/147/2015.

41. Najvyšší súd odhliadnuc od toho, že konajúce senáty vo veci vedenej pod sp. zn. 10Sžo/46/2016 a sp. zn. 2Sžo/87/2016 neuviedli dôvody, pre ktoré sa odchýlili od svojich prv prijatých záverov, uvádza, že nemá dôvod meniť svoje ustálené stanovisko k danej problematike. V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasťou okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z článku 1 Ústavy Slovenskej republiky, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia týmito subjektmi, ktorým boli priznané (nález Ústavného súdu I. ÚS 17/1999). Úlohou súdu v podmienkach materiálneho právneho štátu je nájsť také riešenie, ktoré je v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, preto súd musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a aplikácia musia smerovať k spravodlivému výsledku. Právna istota ako jeden z princípov materiálneho právneho štátu je konkretizovaná v čiastkových princípoch, ktoré spočívajú v predvídateľnosti konania štátnych orgánov, jasnom a určitom formulovaní zákonov, ako i zákaze retroaktivity. V prípade nejasného, prípadne neurčitého formulovania právnych noriem je z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou garantovaných základných práv a slobôd nevyhnutné, aby všeobecné súdy interpretovali a aplikovali právnu normu ústavne konformným výkladom. Táto požiadavka je vyjadrená v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, preto k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformný spôsob interpretácie platnej a účinnej právnej normy (m. m. IV. ÚS 77/02). Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvoradne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (článok 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrážnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzii interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad „e ratione legis“ pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle článku 2 ods. 2

ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie článku 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07-38).

42. Predmetné ustanovenie § 293bl bolo do zákona č. 461/2003 Z.z. zavedené novelou č. 572/2009 Z.z. a od 01. januára 2010 sa stalo súčasťou platného právneho poriadku, pričom vytvára rámec pre poskytnutie tzv. „generálneho pardonu“. Z citovaného ustanovenia jednoznačne vyplývajú dve podmienky, jednak, že penále sa viaže na dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie za obdobie pred 01. januárom 2010 a jednak, že toto dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ku ktorým sa vzťahujú penále, musí byť zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010. Text ustanovenia považuje najvyšší súd za jednoznačný, jasný, nevyvolávajúci žiadne pochybnosti, pričom pokiaľ by aj vyvolávala pochybnosti možnosť interpretovať toto ustanovenie viacerými spôsobmi, tak interpretácia, ku ktorej sa prikláňa žalovaná, nie je podľa názoru najvyššieho súdu v súlade so zmyslom a účelom tejto právnej úpravy. Účelom nepochybne bolo motivovať dlžníkov k dobrovoľnému zaplateniu dlhov voči Sociálnej poisťovni do 30. apríla 2010 tým, že im nebude predpísané alebo im bude odpustená povinnosť zaplatiť predpísané penále a zároveň tým odbremeniť Sociálnu poisťovňu od ich vymáhania. Podľa názoru najvyššieho súdu záver žalovanej, podľa ktorého predpokladom odpustenia penále, respektíve nepredpísania penále je zaplatenie všetkých dlžných súm poistného a príspevkov za celé obdobie poistenia do 30. apríla 2010 nemá oporu v predmetnom ustanovení a pokiaľ bolo cieľom tejto navrhovanej právnej úpravy, aby dlžník zaplatil všetky dlžné sumy poistného a príspevkov za celé obdobie poistenia pred 01. januárom 2010, nič nebránilo zákonodarcovi, aby to jasne a zrozumiteľne v právnej norme aj vyjadril. Uvedená požiadavka je v súlade s materiálnym chápaním právneho štátu.

43. V preskúmvanej veci žalobca poistné za obdobie január 2009, február 2009, marec 2009, apríl 2009, máj 2009, jún 2009, júl 2009, august 2009 a september 2009 uhradil síce oneskorene, avšak do 30. apríla 2010 (konkrétne poistné za január 2009 uhradil 02. marca 2009, poistné za február 2009 až jún 2009 uhradil 13. novembra 2009, respektíve za jún 2009 tiež 04. januára 2010, poistné za júl 2009 až september 2009 uhradil 16. apríla 2010), preto sa vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti na neho vzťahuje aplikácia ustanovenia § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. bez ohľadu na to, že poistné za obdobie október 2009 až marec 2010 bolo žalobcom zaplatené až po 30. apríli 2010. Tieto oneskorené platby odôvodňujú predpísanie penále za ich oneskorenú úhradu, na ktoré sa ustanovenie § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. už nebude vzťahovať.

44. Z rozsudku najvyššieho súdu z 25. februára 2015, sp. zn. 9Sžso/54/2013 vyplýva, že v kontexte na § 139 ods. 1 a 3 zákona č. 461/2003 Z.z. je potrebné vykladať aj ustanovenie § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. tak, že za obdobie pred 01. januárom 2010 sa považujú jednotlivé kalendárne mesiace pred 01. januárom 2010 (obdobne pozri aj rozsudok najvyššieho súdu z 30. mája 2018, sp. zn. 9Sžso/45/2016).

45. Čo sa týka žalobcom namietaného predpísaného penále za obdobie apríl 2010, máj 2010 a jún 2010, najvyšší súd sa stotožňuje s názorom žalovanej. Z ustanovenia § 146 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že na povolené sumy splátok dlžných súm sa ustanovenie o predpísaní penále nepoužije. Ustanovenie § 178 ods. 1 písm. a/ bod desiaty zákona č. 461/2003 Z.z. zakladá právomoc pobočky Sociálnej poisťovne rozhodovať v prvom stupni aj o povolení splátok dlžných súm dávok, poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, 1) pokuty a penále. V predmetnej veci nebolo vydané rozhodnutie, ktorým by pobočka Sociálnej poisťovne rozhodla vo vzťahu k žalobcovi o povolení splátok dlžných súm poistného, pričom so žalobcom spísaná dohoda o zaplatení dlžnej sumy poistného v splátkach nemôže takéto rozhodnutie nahradiť.

46. K vznesenej námietke premlčania najvyšší súd uvádza, že podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak s tým, že podľa § 241 ods. 1 menovaného zákona je potrebné ustanovenie týkajúce sa premlčania práva predpísať poistné aplikovať aj na predpis penále. Z prejednávanej veci je zjavné, že k

premlčaniu práva predpísať penále nedošlo, keďže toto bolo predpísané v rámci 10 ročnej premlčacej lehoty. Povinnosť Sociálnej poisťovne predpísať penále vyplýva priamo z vyššie citovaného § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

47. K poukazu žalobcu na § 21 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. správne žalovaná uviedla, že penále bolo predpísané podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a nie podľa § 21 ods. 2 tohto zákona. Žalobca poistné za obdobia október 2009 až december 2009 uhradil dňa 31. mája 2010 a podľa žalobcom uvedeného špecifického symbolu bola platba zaevidovaná na mesiace október 2009 až december 2009. Správne tiež podotkla, že predmetom tohto konania je rozhodnutie o predpísaní penále, a nie rozhodnutie o vzniku, respektíve zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia; rovnako predmetom tohto konania nie je ani rozhodnutie o predpísaní poistného.

48. V závere, i napriek tomu, že najvyšší súd pristúpil ku zmene rozsudku krajského súdu a k vráteniu veci žalovanej na ďalšie konanie, považuje súd za potrebné dodať, že krajský súd nepochybil, keď vyhlásil rozsudok bez prítomnosti žalobcu. Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že súd dňa 06. mája 2019 odročil pojednávanie na 30. septembra 2019. Následne listom z 20. augusta 2019 (č.l. 96 súdneho spisu) vydal „Upovedomenie o zmene termínu pojednávania“, a teda pojednávanie pôvodne vytýčené na deň 30. septembra 2019 o 09:00 hodine zrušil a stanovil nový termín pojednávania na deň 07. októbra 2019 o 09:00 hodine; predmetné upovedomenie bolo žalobcovi doručené dňa 31. augusta 2019. Žalobca sa následne listom z 15. septembra 2019 (č.l. 103 súdneho spisu) ospravedlnil z účasti na vytýčenom pojednávaní a súčasne výslovne vyjadril súhlas s tým, aby súd konal v jeho neprítomnosti.

49. Vzhľadom na uvedené dôvody najvyšší súd využijúc pritom (aj vzhľadom na zásadu rýchlosti a hospodárnosti konania podľa § 5 ods. 7 SSP) zákonom danú možnosť zmeny rozhodnutia krajského súdu, rozsudok krajského súdu postupom podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že rozhodnutie žalovanej zo 04. septembra 2018, Číslo: 54448-3/2018-BA zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

50. Podľa § 469 SSP, ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia a k vráteniu veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, krajský súd aj orgán verejnej správy sú viazaní právnym názorom kasačného súdu.

VI.

51. O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 467 ods. 1, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde. O výške náhrady trov konania rozhodne krajský súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

52. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.